

tighed, som naturligtvis maa medføre, at det er nødvendigt, at vi paa det Omhyggeligste drøfte alle de mange Ting, der kunne siges for og imod, hvorledes vi her skulle gaa frem. Jeg har i ikke saa nær været Medlem af Skolekommissionen i Frederiksberg, der, som bekendt, er en af Landets største Kommuner; jeg har derved haft Leilighed til at se paa Forholdene paa nært Hold, og det er jo, antager jeg, en Selsølg, at man ved at se Forholdene i Nærheden faaer et andet Blik paa dem, end man faar, naar man blot betragter dem i Fraastand. Jeg skal nu tillade mig at gjøre nogle enkelte Bemærkninger angaaende det foreliggende Forslag og angaaende Sagen selv. Der har, saaledes som det alt er fremhævet, ved de tidligere Forslags Forelæggelse været Diskens om de Principer, som vi stude gaa frem efter, men det forekommer mig dog, at der uagtet denne Disharmoni eller Uenighed, der har været, er Enighed om adskillige Ting. Jeg finder saaledes, at der, naar man læser rigtigt de Udtalelser, der ere fremkomne, er Enighed om, at Forældrene have Ret til at opdrage deres Børn og at give dem den Undervisning, som de selv finde er heldig, men at de tillige ere begrænsede i denne Ret, at de have en Pligt til at yde Børnene et vist Minimum af Undervisning, og Spørgsmaalet er kun, hvorledes denne Fordring skal gjenføres. Denne Frihed for Forældrene, som man med Hæie har sat en overordentlig stor Pris paa, findes allerede antydet i Forordningen af 1814, en Forordning, om hvilken jeg ligesaa skal udtale, at den forekommer mig at være en ganske fortrinlig Forordning, fra sin Tid, kan jeg gjerne tilføie, thi det er en Selsølg, at naar der er gaaet 60 Aar siden dens Udgivelse, maa Forholdene have gjort, at den i ikke saa Punkter ikke længere passer til Nutiden. Det følger imidlertid af den Tids Forhold, at, skjøndt denne Forordning indrømmer Forældrene den nævnte Frihed, saa er det dog paa en overordentlig begrænset Maade, og Forordningen stiller først og fremmest i Spidsen en Tvang til at staffe Børnene Undervisning. Som Forholdene dengang vare, da Oplysningen og Dannelsen kun var lidet udbredt og Velstanden kun var ringe, navnlig omkring paa Landet, var det vel ganske naturligt, at man først og fremmest tænkte paa, at Børnene skulde undervises, og at man kun lidt tænkte paa, enten Forældrene havde Interesse for Sagen eller havde Gode til selv at staffe Børnene Undervisning. Der findes derfor kun en lille Paragraf i Forordningen, som tillader Forældrene at benytte Studenter og seminaristisk oplærte Personer til at give deres Børn Undervisning, og hvis jeg ikke feiler, var det kun med Skoleinspektionens Tilladelse, at de kunde lade være med at sende deres Børn i en offentlig Skole, naar de havde saadanne Personer til Lærer. Det er naturligt, at dette ikke længe kunde vedblive at gaa,

og Loven af 2den Mai 1855 har derfor i § 1 udtalt, hvad der formodentlig allerede var Praxis paa mange Steder, at Forældrene havde Ret til at lade deres Børn undervise, som de selv fandt det rigtig, dog med den Begrænsning, at de vare forpligtede til at lade Børnene overhøre ved en offentlig Examen. Uagtet man kan sige, at det maaste ikke har saa Stort at sige, tror jeg dog, man ikke ganske skal overse Formerne, og det har stødt mig lidt, at, medens det foreliggende Forslag optager de andre Bestemmelser af Loven af 2den Mai 1855 og dernæst ophæver de tilsvarende Bestemmelser i Loven af 1855, har den ikke optaget denne Bestemmelse, thi jeg tror, det vilde være godt at se det sat i Spidsen for Forslaget, at Forældrene have denne Ret. Desuden tror jeg, at den Kontrol, som Loven af 2den Mai 1855 paabyder med Hensyn til Forældrenes Opfyldelse af denne deres Pligt, ikke er ligefrem tidsvarende. Naar vi gaa ud fra som det Naturlige, at Forældrene sørge for deres Børns Undervisning, og at det Offentlige kun passer paa, at de ikke tilfidesætte den Pligt, de i saa Henseende have, saa synes det mig, at man ikke maa være altfor nærgaaende, om jeg saa maa sige, eller trænge altfor stærkt ind paa Forældrene paa en Maade, som ofte kan være dem høist ubehagelig. Skolekommissionerne, som have det lokale Kjenndskab til alle Forhold, ville ofte have et særdeles godt Kjenndskab til, om Forældrene modvillig tilfidesætte den Pligt, de have, at staffe deres Børn Undervisning, og naar Skolekommissionerne nu ikke have nogen som helst Grund til at tro, at denne Pligt er tilfidesat, eller rettere, naar de have fuld Overbevisning om, at vedkommende Børn nyde en god og forsvarlig Undervisning, saa er der efter min Formening ingen Grund til at tilkalde dem til en Overhøring. Dette gjaelder for Exempel, naar de gaa i en god privat Skole, der ledes af en kyndig Bestyrer, eller undervises paa anden Maade, og disse private Skoler kan jo Skolekommissionen føie Tilsyn med; den har Ret dertil, i alt Fald kan man give den en saadan Ret. Det forekommer mig, man kan begrænse sig til blot at befale, at modvillige Forældre skulle sende deres Børn i Skole. Det er jo ikke nogen principiel Uenighed, antager jeg, der imellem den ærede Minister i det Forslag, han har forelagt, og det, jeg her siger. Jeg vil blot sige, at det vilde være godt, om man begyndte Loven paa den Maade, jeg har nævnt. Et andet Punkt, jeg lægger en stor Vægt paa, er Skolekommissionernes Stilling. Det har gledet mig at høre de to sidste ærede Taleres Udtalelser, som lidt, ja maaste ikke saa lidt, gaar i samme Retning, som jeg ønsker. De have antydet, at det vilde være ønskeligt, om Skolekommissionerne maaste de ikke netop have brugt dette Ord, men jeg forstaa dem saaledes — sit en saa stor Myndighed som mulig, fordi man mente, at det